

G. J. LOZGATSOV-JELIZAROV

UNOHTUMATONTA

Kerran heräsin kuultuani eteisestä tuntemattoman, mutta iloisen miesäänen, hyppäsin vuoteesta ja unisena ja puolipukeissa avasin huoneeni oven. Eteisessä seisoi tanakka, matalakasvuinen, leveäharteinen mies. Hän oli jo ehtinyt peseytyä ja kuivasi pyyheliinalla punettuneita kasvojaan, sellaisia kuin olivat valokuvassa — samat lyhyeksi leikatut viikset, lyhyt parta ja tutut hymyilevät, viekkaasti siristävät silmät.

— No, terve, terve,— sanoi hän, lausuen pehmeästi „r” kirjaimen ja ojentaen minulle peseytymisen jälkeen vielä kostean kätensä.

Näin tutustuin Vladimir Iljitšiin, kun hän saapui huhtikuussa 1917 Pietariin.

Ystävyystyin nopeasti Vladimir Iljitšin kanssa ja kiinnyin häneen kovasti. Vladimir Iljitš oli verrattain vähän kotona ja hänestä oli aina hauskaa telmiä kanssani hillittömästi ja leikkiä meluisasti, mikä saattoi Anna Iljinitšnan ja Nadežda Konstantinovnan kauhun valtaan, kun taas Maria Iljinitšna nauroi niin että kyynelet tulivat silmiin...

Kohta Lokakuun vallankumouksen jälkeen Iljitšin perhe muutti asumaan Moskovaan, Kremliin. Vladimir Iljitš viipyi kaikeat päivät työhuoneessaan. Hänellä ei ollut olemassa 8-tuntista työpäivää, hän ei näyttänyt lainkaan tuntevan väsymystä työssä. Kun tuli päivällisen tai illallisen aika, niin alkoi usein monimutkainen homma. Ruokasalin seinällä oli puhelin, Maria Iljinitšna otti kuulokkeen, pyysi niin sanotun „ylimmäisen” keskuksen kautta Vladimir Iljitšin työhuoneen puhelimen ja kutsui häntä päivälliselle. Iljitš lupasi varmasti tai epävarmasti tulevansa, mutta toisinaan kului 10—15 minuuttia eikä häntä vain kuulunut. Silloin otin minä asian hoitaakseni ja kysyin puhelimesta:

— Vladimir Iljitš, milloin te tulette? Keitto jäähtyy, ja me istumme pöydän ääressä nälkäisinä ja odotamme!

Toisinaan sattui, ettei auttanut minunkaan keksintöni; silloin minä muutaman ajan kuluttua juosta pinkaisin työhuoneeseen. Tahtoen tai tahtomatta Iljitšin oli jätettävä työ, ja minä toin hänet riemuiten kotiin. Nadežda Konstantinovna moitiskeli hyväntahtoisesti:

— Näetkö nyt, millainen olet. Sinua on lähetettävä hakemaan!

— Kun Gorka lähetetään hakemaan, on pakko jättää työnteke! Poika tuli, otti kynän kädestäni ja raahasi minut tänne ilman muuta. Ja missä se teidän jäähtynyt keittonne on?

— Istu nyt ja odota; se vietiin hellalle kuumenemaan,— sanoi Maria Iljinitšna leikillään.

Aterian aikana puhuttiin aina hauskoja.

Vapaa-aikoina kävimme toisinaan yhdessä kävelyllä Krem-lissä, ja hän kyseli minulta koulusta, opiskelusta, ystäivistäni. Saatoin erittäin mielelläni Vladimir Iljitšiä hänen automatkoil-laan, ja hän vuorostaan harvoin kielsi sen minulta. Kun vain huomasin pääoven luona kookkaan ja tutun „Delaunet Belleville” merkisen auton ja ovesta ulos astuvan Iljitšin, niin olin jo hänen luonaan pyytämässä:

— Vladimir Iljitš, minä lähden kanssanne!

— Lähdetään kun kerran tahdot. Mutta minä en tule kohta takaisin. Eikö Anja toru?

— Ei mitään, ei hän toru, sanon että olin teidän kanssanne!— ja niin nousin autoon Iljitšin vierelle.

Anna Iljinitšna ei aavistanutkaan, minne minä olin kadonnut. Sillä välin kuljin Vladimir Iljitšin perässä saliin, ja hän piti puheen kokouksessa, jonka yleisö otti hänet vastaan ihastunein suosionosoituksin.

Ensimmäisinä vuosina vallankumouksen jälkeen oli elintarvikkeita niukalti. Vladimir Iljitš oli niissä kysymyksissä niin arkatuntoinen, että kieltäytyi jyrkästi kaikista erikoiseduista elintarvikehuollossa. Hän huolehti alinomaa siitä, että toisilla tovereilla olisi ollut riittävästi elintarvikkeita, etteivät he olisi olleet puutteessa. Itsensä hän tällöin unohti. Häntä ei huolestut-tanut, että hänen pienen vaatevarastonsa puvut olivat kovin kuluneita ja lippalakki armottomasti rypistynyt, sillä Iljitšillä oli tapana työläisten kokouksessa sulloa lakki taskuunsa tai puristaa käteensä ja elehtiä sillä. Mutta jos hän sai tietää, että joku tovereista oli joutunut puutteeseen, niin hän suuttui, vaati ja saikin aina järjestettyä apua. Elää toisia varten, ajatella ja huolehtia toisista — se oli luonnollista ja ominaista Vladimir Iljitšille.

Työskennellessään Vladimir Iljitš kulutti tavattoman paljon voimia ja energiaa. Mutta siitä huolimatta hän piti tavallisina arkisina työpäivinä vain hyvin lyhyitä lepotaukoja, tosin aivan perinpohjaisia. Hän kävi mielellään pari kertaa viikossa autoajelulla maaseudulla hengittämässä raitista ulkoilmaa, virkistämässä väsyneitä aivoja. Nämä retket olivat yleensä hyvin lyhyitä, mutta Vladimir Iljitš ei mielellään lähtenyt yksin. Useimmiten hän soitti puhelimesta meille kotiin (vuonna 1919 me muutimme Kremlistä Manežnajakadun varrelle) ja ehdotti Anna Iljiničnalle:

— Anjuta, tahdotko lähteä Goran kanssa autoajelulle? Tulen muutaman minuutin kuluttua teitä hakemaan.

Kuultuani auton merkkitorven äänen hyppäsin parvekkeelle, heilutin autossa istuvalle Vladimir Iljitšille kättäni ja yhdessä hengenvedossa lensin neljännestä kerroksesta portaita alas. Perässäni tuli kiirehtimättä Anna Iljinična, ja niin alkoi automatka pois kaupungista. Moskova ei silloin ollut näin laaja, ja kaupungin takana sijaitsevat männiköt olivat aivan lähellä, heti Kiertoradan toisella puolen. Siellä, Pokrovsko-Strešnevon tai Serebrjanyi borin seuduilla nousimme pois autosta ja menimme metsään tai lehtoon.

Anna Iljinična piti tavattomasti kukista ja keräsi ja lajitteli niitä kimppuihin mielihyvin, ja minä autoin häntä uutterasti siinä. Vladimir Iljitš meni pois meidän luotamme, ja ottaen lakin päästään ja pannen kätensä selän taakse käveli hiljalleen puiden välissä. Anna Iljinična ja minä emme silloin menneet hänen luokseen emmekä puhuneet hänelle mitään, vaan annoimme hänen olla aivan yksinään ajatustensa parissa. Me tiesimme, että juuri se oli Iljitšimme lepoa; kohta palaisimme kotiin ja hän menisi työhuoneeseensa ja virkistyneenä pienestä retkeilystä istuisi taas työnsä ääressä myöhäiseen yöhön asti...

Kauniina sunnuntaipäivinä järjestettiin retkiä ympäristömetseen. Vladimir Iljitš ja hänen veljensä Dmitri Iljitš kulkivat pyssyt mukanaan tuntikaupalla metsästävässä lintuja tai jäniksiä joko kahteen mieheen tai mukanaan autonkuljettaja tahi joku vartiomiehistä. Vladimir Iljitš ei ehkä ollut erikoisen tarkka ampumaan tai kiihkeä metsästäjä, mutta siitä huolimatta hän piti suuresti omalaatuisesta metsästysilmapiiristä, joka tarjosi lepoa aivoille ja vaihtelua vaikutelmille.

Kansankomissaarien Neuvoston autotallin aputyöläinen Mihail Plešakov, joka oli innokas metsästäjä ja tunsii lähimmät ja kaukaiset riistapaikat, lähetettiin Iljitšin luo metsästysretkien ajaksi, ja hän näytti riistarikkaat paikat.

Vladimir Iljitš alistui nurkumatta Miša sedän metsästäjän arvovaltaan, yöpyi hänen ja tov. Gilin kanssa aina jossain heinäladossa, ja harhalaukauksista tai muiden metsästystapojen

rikkomuksista Vladimir Iljitš sai vimmastuneelta Miša sedältä sellaisia nuhteita, että lauhduttuaan Miša setä säikähti itsekin kiihvastumistaan.

Kesä 1921 oli tavattoman kuiva ja Volganvarren seutua kohtasi tuhoisa onnettomuus, kauhea nälänhätä, ihmisiä nääntyi tuhansittain nälkään. Koko Venäjällä järjestettiin Nälkäänäkevien avustuskomitean johdolla rahan ja arvoesineiden keräys viljan ja muiden elintarvikkeiden ostamiseksi. Muistan että Anna Iljinišna antoi empimättä avustusrahostoon monia vuosia säilytetyt perheen pöytähopeat. Kävin samoihin aikoihin Krem-lissä „meidän väen” luona; sielläkin oli eteisen pöydälle kasattu muutamia arvoesineitä ja hieman rahaa, jotka oli tarkoitettu annettavaksi avustusrahostoon. Huomasin niiden joukossa suuren kultamitalin, jonka Vladimir Iljitš oli saanut päätettyään Simbirskin lukion. Kysyin asiasta Nadežda Konstantinovnalta ja hän vastasi yksinkertaisesti:

— Volodja lahjoittaa nälänhädässä oleville mitä hänellä on.

Nykyään Iljitšin kultamitali on lasikossa V. I. Leninin Museossa. Mitali on tietenkin tallella ja tuo mieleeni aina kau-hean vuoden 1921. Minun silmissäni mitali näyttää kahdesti kultaiselta.

